

מז' אלול, תשע"ד, 11.9.2014

גיליון מס' 425

פרשת כי תבוא

האם ניתן לחייב להיות ב"שמחה"?

מאת יואב איתן, קבוצת יבנה

בפרשת "כי תבוא" מלמד משה רבנו על ברכות וקללות וקושר אותם בקיום המצוות (דברים כח/א-ב, טו):

"וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ.. וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׂיגָךְ.. וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ.. וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׂיגוֹךְ"

בפירוט העונשים הכבדים מגלה משה כי הקללות יחולו מסיבה שונה (שם כח/מה-מז):

"וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְרָדְפוּךָ וְהַשִּׂיגוּךָ.. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב פֶּלֶא"

מדוע חוסר בשמחה יגרום לעונשים כל כך כבדים? ובעצם היכן נצטוונו ב"מצוות על" של חיוב שמחה שבלעדיה יגלה עם ישראל מארצו? כיצד ניתן לצוות על "שמחה" לאורך כל החיים? האם שמחה אינה הרגשה זמנית התלויה במצב זמני כמו תחושת סיפוק נפשי, כספי או גופני?

מעיון והעמקה בדברים ניתן להבין כי משה רבנו מחדש בדבריו אלו את הצורך בהתבוננות שונה על כל החיים, בראייה של שמחה על המציאות כולה:

מצוות השמחה - הציווי המוכר על שמחה, מופיע כשייך לחגי שבועות וסוכות: "וְעִשִּׂיתָ חַג שִׁבְעוֹת לַה' אֱלֹהֶיךָ.. וְשִׂמְחָתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ... חַג הַסֹּלֶת תַּעֲשֶׂה לָךְ שִׁבְעַת יָמִים.. וְשִׂמְחָתָ בְּחֻגְךָ... וְהֵייתָ אִךְ שִׂמְחָה" (דברים טז/ט-יד)

אך ישנו גם ציווי שמחה נוסף, ואותו התורה קושרת דווקא למצוות הביכורים: **"וְעֵתָה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה' וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.. וְשִׂמְחָתָ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתָּה וְהַלְוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ". (שם כו/י-יא)**

התורה שוללת שמחה שמדגישה רק את סיפוק ה"אני" ומילוי צרכי ה"עצמי". שמחה אמיתית ניתן לקיים רק בשיתוף אחרים, רק באירוע בו ייטלו חלק הגרים שבחברה, וגם הלויים העוסקים בעבודת הקודש ובדאגה להמשך הנחלת התורה בעם ישראל. אך במצוות השמחה מדגישה התורה היבט נוסף. מצווה השמחה אינה תלויה בהצלחה כלכלית, והאדם מישראל מחויב להודות על "כל הטוב" בכל שנה, גם בשנת בצורת והפסדים כלכליים.

¹ מתוך הספר - דרך ארץ קדמה לתורה

וכך מבארים האמוראים את המקור לשמחה מיוחדת זו:

אמר רבי אבין, אין אנו יודעין במה לשמוח אם ביום (בעצם החג – י.א) אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש "נגילה ונשמחה בך" - בקב"ה, "בך" בישועתך, "בך" בתורתך, "בך" ביראתך. (שיר השירים רבה א ד"ה ג),

יתכן שהמקור למדרש נמצא במצוות הביכורים עצמה, בחלק הנקרא "הגדה":

"וּבָאתָ אֶל הַפֶּהן אֲשֶׁר יְהִיהַ בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֱלֹהֵי הַיּוֹם לֵה' אֶלְקֵיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ" (שם כו,ג)

ה"הגדה" אינה תיאור היסטורי של הקמת העם או הכרזה על מקום המגורים – זו הבעת תודה על הזכות לגור בארץ ישראל, על הזכות להימנות על עם אשר החל את דרכו בבית מרוחק של "ארמי אובד", על הזכות לשמש חוליה בשרשרת הנמשכת של עם אשר החזיק באמונתו למרות צרות רבות. זו תודה על הקשר המיוחד עם הקב"ה.

נמצאנו למדים כי השמחה מקורה בהכרת תודה לקב"ה, מקור חיותינו. הכרת התודה היא הסיבה לשמחה, לכן היא "מצוות על" ומכאן חשיבותה המכרעת לקיומו של עם ישראל.

על הקשר המיוחד שבין הכרת תודה לקב"ה והשמחה לימד גם נעים זמירות ישראל:

"מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ. עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה.. באו שעריה בתודה חצרתיו בתהלה".(תהילים ק/ד),

בברכת שנה טובה

יואב איתן נולד בקבוצת יבנה וחבר בה, נשוי לניצה. ושניהם זכו לילדים ונכדים כ"ו.

מחבר הספר "דרך ארץ קדמה לתורה" על פרשיות התורה.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il